

С. В. Антощук
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри відкритих освітніх систем та ІКТ,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України
м. Київ

ВІДКРИТІ ВЕБ-РЕСУРСИ В ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Відкриті освітні ресурси (Open Educational Resources, OER) – це загальна назва освітніх (навчальних та наукових) ресурсів, які існуючі у відкритому доступі або випущені під відкритою ліцензією, яка дозволяє їх безкоштовне використання та модифікацію третіми особами.

Однією з особливостей таких ресурсів на відміну від безкоштовних ресурсів є їх відкритість, яка полягає у використанні ліцензії, що дозволяє їх вільне використання, переробку інтелектуальної власності третіми особами.

Відповідно до прийнятого ЮНЕСКО визначення, відкриті освітні ресурси вирізняються серед інших певними особливостями, а саме:

- методичною, навчальною або науковою спрямованістю матеріалів;
- підтримкою різних форматів і носіїв для представлення матеріалів;
- розповсюдженням на умовах відкритої ліцензії навчальних і наукових матеріалів, які є суспільним надбанням;
- забезпеченням безкоштовного доступу, використанням, переробкою та перерозподілом матеріалів іншими користувачами;
- мінімальними обмеженнями або відсутністю їх при роботі з ними.

Дані ресурси можуть бути у вигляді підручників, інтерактивних курсів, тестів, мультимедіа, програмного забезпечення та інших інструментів, які

можуть бути використані у процесі навчання, що дозволяє вважати їх частиною (елементами) цифрового освітнього середовища.

Крім використання відкритих освітніх ресурсів у навчальному процесі вони можуть бути цікавими для тих, хто здобуває освіту неформально.

Ідея створення відкритих освітніх ресурсів з'явилася на основі ідеї відкритого доступу, яка розвивалася від початку 90 років у рамках Руху відкритого доступу. Сама концепція відкритих освітніх ресурсів виникла у 2001 році, коли Массачусетський технологічний інститут виступив з ініціативою створення *Open Course Ware* – Відкритого середовища курсів (*MIT Open Course Ware*), яка дозволяла інтернет-користувачам вільно використовувати розроблені навчальні матеріали безкоштовно. Один із засновників *MIT OCW*, професор Лерман підкреслив, що «продаж контенту виглядає не так привабливо в сучасних умовах, ніж пошук шляхів для вільного розповсюдження».

У 2002 році Массачусетський технологічний інститут запустив сервер *MIT OCW*, який став флагманом руху щодо створення та розповсюдження відкритих освітніх ресурсів.

Через декілька років ініціативу Массачусетського технологічного інституту підтримали впливові навчальні заклади та освітні організації Європи, такі як: Відкритий Університет Великобританії, Відкритий Університет Нідерландів та Європейська асоціація університетів дистанційного навчання (The European Association of Distance Teaching Universities – EADTU).

У 2005 році на базі *MIT* відбулася перша зустріч учасників Консорціуму «*OCW Consortium*». Сьогодні до консорціуму входять ВНЗ більше ніж 50 країн світу, якими розроблено і розміщено у вільному доступі більш ніж 13000 курсів за різними предметами.

Учасник проекту не вважають, що роздарюють свої матеріали, надаючи до них вільний доступ в мережі Інтернет. Навпаки, розробники Відкритих освітніх ресурсів переконані в тому, що наявність таких ресурсів актуально та необхідно для відповіді на виклики сучасної освіти.

1. Освітні заклади, які отримують державне фінансування зобов'язані забезпечувати вільний доступ і використання своїх матеріалів, тому що вони створюються на податки громадян і тому вже оплачені суспільством.

2. Обмежений доступ до матеріалів може привести до дублювання зусиль, що тягне додаткові витрати з боку суспільства.

3. Розміщення відкритих освітніх ресурсів формує позитивний імідж навчального закладу, що сприяє залученню студентів і фінансування з недержавних фондів.

Термін «**Open Educational Resources**» (**Відкриті освітні ресурси**) у наукові кола вперше був введений у 2002 році на Форумі про відкриті початкові системи для країн ЮНЕСКО, на яких учасники виразили *побажання щодо створення універсальних освітніх ресурсів, доступних для усього людства та мали надію, що у майбутньому це відкрите джерело мобілізує усю світову спільноту вчителів.*

З того часу рух *OER* поступово розвивався у цілому світі. Національна комісія знань уряду Індії створила програму, яка мала на меті адаптацію та застосування матеріалів *OER* у індійських освітніх закладах.

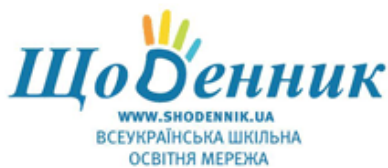
У 2007 році у Кейптауні утворилася неофіційна коаліція організацій, що створюють відкриті освітні ресурси, та було підписано так звану *Кейптаунську декларацію* (також і представниками від України), у якій було уточнено визначення цього терміну. Кейптаунська декларація відкритої освіти – це ключовий документ, що визначає цілі та методи руху. Декларація стала результатом зустрічі робочої групи, яка складалася зі співробітників неурядових організацій, наукових установ та держадміністрацій, вчителів та авторів навчальних матеріалів з усього світу.

Серед україномовних відкритих веб-ресурсів варто зупинитися на таких:

<https://prometheus.org.ua>

Prometheus – це український громадський проект масових відкритих онлайн-курсів від викладачів КПІ, КНУ та Києво-Могилянської Академії. Головною метою якого є безкоштовне надання онлайн-доступу до курсів університетського рівня всім бажаючим. Містить різноманітні курси: «Підприємство», «Громадянська освіта», «Аналіз даних», «Фінансовий менеджмент», «Основи програмування», «Розробка та аналіз алгоритмів» та багато інших.

<http://shodennik.ua>

Щоденник – всеукраїнська шкільна освітня мережа. Інструмент, що робить процес управління освітою більш оперативним і зручним, надає різноманітні функції для школярів, учителів і батьків - розклад уроків, електронний журнал, електронний щоденник, домашні завдання, шкільний сайт, оголошення, бібліотека, медіатека, словники та перекладач, особиста сторінка, особистий календар, повідомлення, файли, групи та події, мережі.

<http://klasnaocinka.com.ua>

Класна Оцінка є освітнім порталом – інформаційною системою для шкіл, дитячих садків та інших організацій. Містить бібліотеку, статті, дистанційні курси, конкурси, конференції, форум. Навчальні заклади й установи освіти можуть використовувати в своїй роботі як всі сервіси, які об'єднуються в рамках сайту, що створюється за допомогою Конструктора, так і окремі модулі Порталу «Класна Оцінка», які необхідні навчальному закладу в його діяльності. В останньому випадку, для зручності користувачів, в існуючий сайт навчального закладу, що підключений, вбудовується система авторизації освітнього порталу «Класна Оцінка».

Молодіжна Акція Мультимедійна

<http://mammedia.com.ua>

Проект «Молодіжна Акція Мультимедійна» створена для підготовки молоді до творчого використання можливостей засобів масової інформації. І спрямована для молоді у віці 13-19 років – як для учнів старших класів, так і представників різних формальних (напр. товариств) та неформальних груп.

<http://www.prosvitcenter.org>

Центр інноваційної освіти «Про.Світ» – це середовище освітян і громадських активістів, які прагнуть всесторонньо розвивати українських вчителів і надавати їм додаткові ресурси для впровадження їхніх ініціатив у школах. Надають можливість поширювати вітчизняні й закордонні практики, формувати коло однодумців, які хочуть привносити інновації в українську систему освіти вже сьогодні.

<http://uklasi.com.ua>

Проект «У Класі» – це насамперед навчальний сайт для учнів. Зараз він поповнюється матеріалами з підготовки до ДПА. Представлені на ресурсі уроки допоможуть комфортно оволодіти будь-якими питаннями шкільної математики, геометрії та інших предметів.